

Skipulagsstofnun
Egill Þórarinsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík 5. mars 2019
UST201902-023/R.K.
08.12.00

Efni: Mat á umhverfisáhrifum - framleiðsluaukning á laxi - Patreksfjörður og Tálknafjörður- Viðbótarumsögn

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 30. janúar sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda viðbót við frummatsskýrslu og kostagreiningu vegna framleiðsluaukningar Fjarðalax ehf. og Arctic Sea Farm hf. í Patreks- og Tálknafirði. Umsagnarbeiðnin kemur í kjölfar úrskurðar úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála sem felldi úr gildi starfs- og rekstrarleyfi ofangreindra rekstraraðila árið 2018 vegna annmarka við mat á umhverfisáhrifum. Saga málsins er rakin í greinargerðinni. Fjarðalax ehf. og Arctic Sea Farm hf. eru hér eftir nefndir rekstraraðilar.

Umhverfisstofnun bendir á að stofnunin veitti Skipulagsstofnun umsögn um frummatsskýrslu ofangreindrar framkvæmdar, dags. 10. nóvember 2015. Þar kom fram mat Umhverfisstofnunar á líklegum umhverfisáhrifum eldisins og vill stofnunin taka það fram að þau sjónarmið sem þar koma fram eiga ennþá við.

Valkostagreining

Í greinargerð er fjallað um eftirfarandi í valkostagreiningu yfir raunhæfa valkosti; staðsetningar sjókvíaeldis, umfang framleiðslu, ófrjór eldislax, lokaðar eldiskvíar, landeldi, úthafskvíar, nýting annarra tegunda laxfiska og núll kostur.

Í kafla um umfang starfseminnar var fjallað um hagkvæmni ýmissa kosta hvað varðar umfang og aðferðir eldis (lokaðar kvíar og úthafskvíar) auk fýsileika þeirra vegna umhverfisaðstæðna (öldufars og botndýpis). Þá er einnig fjallað um rafmagns og vatnsþörf sem útilokar landeldi þessa umfangs á svæðinu.

Í umfjöllun um aðrar tegundir laxfiska, þ.e. regnbogasilung, kemur fram í viðbótagreinargerð að: „[...] það skal ekki útiloka að slíkt eldi gæti verið raunhæfur kostur ef breytingar verða í umhverfi og/eða á markaðsaðstæðum“ (bls. 13) og er gefin sú skýring að kuldaþol innfluttra silunga þarf helst að vera meira auk þess sem meiri markaður er fyrir lax en regnbogasilung. Þessu tengt vekur Umhverfisstofnun athygli á því að rekstraraðilum ber að sækja um innflutningsleyfi til Umhverfisstofnunar, skv. 63. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013, ef flytja skal inn lífverur (hrogn eða seiði) til landsins sem falla undir skilgreiningu náttúruverndarlaga um framandi lífverur. Umhverfisstofnun

tekur fram að starfsleyfi fyrir eldinu og innflutningsleyfi fyrir framandi lífverur eru tvö aðskilin leyfi.

Um fjöllum rekstraraðila um valkostagreiningu er nokkuð ítarleg og farið er yfir mat annarra kosta og ástæður þess að þeir voru ekki valdir framkvæmdakostir. Umhverfisstofnun tekur undir það sem segir í greinargerð að umrædd greining viðbótargreinargerðar um valkosti eiga að fjalla um raunhæfa valkosti sem til staðar eru (bls. 8) og uppfyllir viðbótargreinargerð þær kröfur að mati stofnunarinnar.

Staðarval eldissvæða í Patreks- og Tálknafirði

Fjallað er alls um þrjá framkvæmdarkosti m.t.t staðarvals eldissvæða í greingargerð (bls. 16). Í fyrsta lagi þá staðsetningu eldissvæða (þyrpingar eldiskvía) í fjörðunum sem valin var við gerð matsskýrslu árið 2016 (kafli 8.1) og þá greiningu sem fór fram til að finna hentugustu staðsetningar eldisins, en á sínum tíma var aðeins lagður fram einn kostur á útfærslu þó svo ákveðið valkostamat hafði farið fram. Greint er frá því valkostamati sem ekki kom fram í frummatsskýrslu frá 2016 (bls. 8-9). Farið er yfir gagnaöflun og þær upplýsingar sem lágu að baki ákvörðunum um staðsetningar eldissvæða fyrir báða rekstraraðila og hvernig ólík fôðrun var undirstaða mismunandi staðsetningar hvors aðila fyrir sig.

Í öðru lagi er fjallað um staðarval eldissvæða við breytingu á legu eldissvæða í Patreksfirði sem samþykkt var árið 2018 (kafli 8.2). Umhverfisstofnun veitti umsögn um þá breytingu dags. 3. apríl 2018 þar sem niðurstaða stofnunarinnar var að færsla á eldiskvíum myndi ekki hafa í för með sér aukna mengun, þvert á móti væru ný svæði betur til þess fallin að taka við álago m.t.t. dýptar og straumhraða, og væri færslan því ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Umhverfisstofnun tekur fram að þau sjónarmið sem þar koma fram eiga ennþá við. Nýjar staðsetningar eldissvæða voru samþykktar í undanþágu rekstraraðila frá starfsleyfi í Patreksfirði, gefið út af umhverfis- og auðlindaráðuneytinu, dags. 20. nóvember 2018.

Í þriðja lagi er fjallað um nýja valkosti staðarvals tveggja eldissvæða í Tálknafirði fyrir árið 2019 (kafli 8.3, bls. 27) en um þennan valkost hefur ekki verið fjallað áður og Umhverfisstofnun hefur ekki áður veitt um hann umsögn. Þar er lagt til að eldissvæðið Arctic Sea Farm hf. við Akravík verði fært þvert yfir fjörðinn til suðurs frá núverandi staðsetningu að Hvannadal. Umhverfisstofnun telur að á mynd 8.4 hefði mátt sýna núverandi staðsetningu eldissvæðisins í Akravík. Byggir þessi tilfærsla á nýrri staðarúttekt unnin út frá staðlinum NS 9415:2009 og er áformað að kvíarnar snúi þvert á straumstefnu skv. greinargerð.

Þá eru áform Fjarðarlax ehf. að leggja niður tvö eldissvæði, Sveinseyri og Suðureyri, og halda aðeins áfram með eldissvæðið við Laugardal í Tálknafirði. Er þetta vegna breyttrar stefnu rekstraraðila að fôðra frá sjó en ekki frá landi. Því er vert að nýta eldissvæði þar sem straumhraði er hagstæður og sjóskipti góð. Þá er einnig tekið fram að þess sé gætt að: „*botn sé hallandi undir sjókvíum þannig að minni hætta sé á því að lífræn efni safnist fyrir á botninum*“ (bls. 27).

Fyrir þennan kost var vægiseinkunn áhrifa metin vera talsvert jákvæð fyrir breytta tilhögun eldissvæða í Tálknafirði út frá núverandi staðsetningu m.t.t. botndýralífs, sjúkdóma og laxalús, landslags og ásýndar og loks óveruleg fyrir aðrar sjávarnytjar.

Fram kemur í greinargerð: „*samlegðaráhrif þeirra breytinga [tillögur um flutning eldissvæða í Patreksfirði 2018 og Tálknafirði 2019] verði líklega þau að neikvæð áhrif á botndýralíf og villta laxfiskastofna svæðisins verði minni en samkvæmt því skipulagi sem*

lýst er í matsskýrslu“ (bls. 40). Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemd við vægiseinkunn áhrifa breyttrar tilhögunar eldis í Tálknafirði með tilliti til þeirrar framkvæmdar sem kynnt var í matsskýrslu á sínum tíma.

Umhverfisstofnun tekur fram að nýjar staðsetningar eldissvæða Fjarðarlax ehf. verða teknar til meðferðar í starfsleyfisgerð nýs starfsleyfis stofnunarinnar, þ.e. tilfærslan og niðurfelling eldri eldissvæða.

Starfsleyfi sjókvíaeldis

Af gefnu tilefni áréttar Umhverfisstofnun eftirfarandi:

Burðarþolsmat – lífrænt álag (burðarþolsmat)

Burðarþolsmat Hafrannsóknarstofnunar liggur fyrir í samræmi við 10. gr. laga nr. 71/2008 um fiskeldi. Í því fellst mat á getu fjarðanna til að taka við auknu lífrænu álagi án óæskilegra áhrifa á lífríkið. Hafrannsóknarstofnun metur burðarþol fjarðanna svo að hægt sé að leyfa allt að 20.000 tonna eldi í Patreks- og Tálknafirði á ári. Málefni mengunar heyrir undir Umhverfisstofnun við leyfisgerð skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og rg. nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

Stofnunin tekur fram að starfsleyfi (og rekstrarleyfi) rekstraraðila voru ekki felld úr gildi vegna annmarka í ákvæðum leyfanna eða vegna ummerkja um umfram mengun frá starfseminni, heldur voru leyfin ógild vegna forbundinna atriða við framkvæmd mats á umhverfisáhrifum líkt og greint er frá í viðbótargreinargerð (bls. 5-7). Því er það mat Umhverfisstofnunar að mengunarvarnar- og vöktunarákvæði starfsleyfa, auk lagfæringar á staðsetningum sjókvíaeldissvæða, hafi verið fullnægjandi til að lágmarka mengun frá starfseminni líkt og gert er ráð fyrir í lögum nr. 7/1998 og rg. 550/2018.

Erfðablöndun (áhættumat)

Í viðbótargreinargerð er tekið fram að heildarmagn framleiðslu verði í samræmi við skýrslu Hafrannsóknarstofnunar „*Áhættumat vegna mögulegrar erfðablöndunar milli eldislaxa og náttúrulegra laxastofna á Íslandi*“ (2017), þar sem lagt er til að hámarkseldi samkvæmt erfðablöndunarmati stofnunarinnar í Patreksfirði, Tálknafirði og í Patreksfjarðarflóa fari ekki yfir 20.000 tonn. Tekið skal fram að málefni erfðablöndunar og eldisbúnaðar heyrir undir lög nr. 71/2008 um fiskeldi og undir starfsvið Matvælastofnunar við leyfisgerð sbr. lög nr. 60/2006 um varnir á fisksjúkdómum og verði litið til ákvörðunar Matvælastofnunar sbr. 7. gr. laganna.

Umhverfisstofnun tekur fram að burðarþolsmat og áhættumat um erfðablöndun eru framkvæmd til þess að hægt sé að setja umfangsmörk í sjókvíaeldi þar sem óæskileg áhrif starfseminnar haldast innan marka sem teljast ásættanleg m.t.t. álags á umhverfið. Umhverfisstofnun gefur ekki út starfsleyfi fyrir eldisstarfsemi í sjókvíum nema starfsemin rúmist innan burðarþolsmats tiltekinna fjarða og er undir áhættumati erfðablöndunar. Núverandi áform framkvæmdaraðila er fyrir umfangi eldis sem rúmast innan framangreindra álita Hafrannsóknarstofnunar. Ef ummerki koma fram í eftirliti sem benda til þess að áhrif starfseminar á umhverfið sé umfram það sem gert var ráð fyrir, t.a.m. uppsöfnun næringaefna á botni og áhrif á botndýralíf, skal umfang eldis og hvíldartími endurskoðaður í takti við getu fjarðanna til að taka við lífrænu álagi.

Fjarlægðarmörk

Umhverfisstofnun áréttar að í 4. gr. reglugerðar um fiskeldi nr. 1170/2015 segir að lágmarksfjarlægð á milli sjókvíaeldisstöðva skuli samkvæmt meginviðmiðum vera 5 km milli ótengdra aðila miðað við útmörk hvers eldissvæðis sem rekstraraðila hefur verið

úthlutað. Er þetta til að forðast sjúkdóms- og laxalúsarsmit á milli eldissvæða. Matvælastofnun getur heimilað undanþágu frá þeim fjarlægðarmörkum í samráði við Hafrannsóknarstofnun og sveitarstjórn.

Niðurlag

Líkt og kom fram í fyrri umsögn Umhverfisstofnunar um frummatsskýrslu umræddra framkvæmda, dags. 10. nóvember 2015, þá telur stofnunin að helstu neikvæðu áhrif starfseminnar séu í formi uppsöfnunar úrgangs frá eldi (úrgangs frá fiski, fóðurleifar og dauðfiskur) á hafsbotni undir eldiskvíum. Starfsleyfi Umhverfisstofnunar tekur á þessum þáttum þar sem krafa er um vöktun samkvæmt staðlinum ISO 12878 og hægt að bregðast við ef umhverfisaðstæður benda til neikvæðrar þróunar eldissvæða.

Stofnunin telur umfjöllun valkostagreiningar, sem viðbót við frummatsskýrslu framkvæmda, vera fullnægjandi skv. kröfum í 9.gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og þeim annmörkum sem úrskurðarnefnd umhverfis og auðlindamála greindi frá í úrskurði sínum í september 2018.

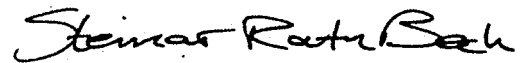
Umhverfisstofnun gerir ekki frekari athugasemdir við viðbótargreinargerð frummatsskýrslu um valkostagreiningu.

Beðist er velvirðingar á því hve dregist hefur að svara þessu erindi.

Rakel Kristjánsdóttir
Sérfræðingur

Virðingarfyllst

Steinar Rafn B. Baldursson
Sérfræðingur